

Godzina Polska

Dziennik polityczny, społeczny i literacki.

PRENUMERATY:

Miesięcznie 1 Mk. 80 fen. Kwartalnie 4 Mk. 80 fen.
Za odosłanie do domu dopłaca się 30 fen. miesięcznie.
Prenumerata przez pocztę miesięcznie 1 Mk. 80 fen.,
kwartalnie 5 Mk. 40 fen.

Cena numeru pojedynczego w Łodzi
i w Warszawie 4 kop.

Redakcja w Warszawie: Okólnik 5.
Administracja „Erywańska 18.
Redakcja i Administracja w Łodzi:
Piotrkowska 86.

Rękopisów niezastrzeżonych Redakcja nie zwraca.

OGŁOSZENIA w Królestwie Polskim

Zwyczajna: 40 fen. za wiersz petitowy jednoszpaltowy (na stronie sześć szpalt).
Drobna: 5 fen. za wiersz, najmniej 50 fen.
Nadstanie (po tekście): 1 Mk. za wiersz petitowy czteroszpaltowy.
Nekrologi: 50 fen. za wiersz petitowy czteroszpaltowy.
W dziale handlowym: 1 Mk. za wiersz petitowy czteroszpaltowy.

FILIE: Częstochowa: ul. Panny Maryi 26, Tomaszów: P. Gomulicki; Płock: Admin. „Kuryera Płock.”, Pałanin: Biuro dzien. A. Wadzińskiego; oraz w Sosnowcu, Kaliszu, Łowiczu, Łonży i Sedzinie.

Generał Nivelle.

Ustąpienie Joffra jest, obok przekształcenia francuskiego gabinetu, bardzo ważnym, może najważniejszym rezultatem dziesięciodniowych tajnych obrad Izby francuskiej. Od czasu bitwy nad Marą był Joffre „Papa Joffre”, jak go żołnierze niezmiernie doń przywiązani nazywali, przedmiotem podziwu i uwielbienia francuskiego narodu. Decyzja większości Izby francuskiej jest niespodzianką. Dlatego to dotąd jeszcze panuje niepewność, czy odsunięcie Joffra uważać trzeba za fakt dokonany i stanowiący.

Wiara w nadzwyczajne zdolności powszechnie cenionego wodza była jedną z rekwizytów ducha armii. Istotnie, ten 65-letni, ale czerszy i młodzieńczo ruchliwy wódz francuski, wykazywał w ciągu dotychczasowej działalności zdolności pierwszorzędne. Na początku wojny Joffre rozwinął celową i rozrąpną działalność obronną. Nie zabłysnął inicjatywą w wielkim stylu, nie poddyktował przezwyciężeń warunków i terenu walki. Nie stawiał oporu wielkiemu oskrzydłującemu marszowi armij niemieckiej przez Belgię. Nie popełnił jednak błędów. Nie obciążał go zarzut, że to co się stało, stało się z jego winy. Owcześnie stan armii francuskiej nie pozwalał na nic więcej niż to, co wykonał lub próbował wykonać Joffre. Dopiero w walkach nad Marą ujawniły się zalety generała nazwanego „zbawcą Francji”; prostota planów, wytrwała świadomość i celowość operacji, energia i nieugiętość woli. Joffre zatrzymał pochód niemiecki i rozpoczął wojnę pozycyjną.

Walki pozycyjne, które rozpoczęły się po odwróceniu Niemców i po wydłużeniu frontu aż do wybrzeży morskich, to był właściwy żywioł Joffra. Nazwano go już dawniej „wielkim saperem”; Joffre-pionier wydoskonalil francuski typ wojowania pozycyjnego w sposób, o którym przeciwnicy do dziś dnia wyrażają się z największym uznaniem.

Mniej szczęśliwym był w ofensywie. Plan, którego wykonania zaczęto od niego wymagać: przełamanie linii niemieckich i rozpoczęcie wojny ruchowej celem wyzyskania liczebnej przewagi francusko-angielskiej, nie został przeprowadzony. Są o tem, co w tym wypadku zapisać trzeba na liście win czy błędów Joffra, a co na poczet zasług niemieckich należy będzie do historii. Sędziowie, zasiadający na ławach parlamentarnej większości francuskiej, ferowali wyrok prawdopodobnie tylko według — rezultatów. Te zaś oceniono surowo.

Pięć razy usiłował wódz francuski zrobić to, czego od niego żądano. Pięciokrotnie, w coraz potężniejszych atakach uderzał we front niemiecki: w grudniu 1914 r., w bitwach zimowych w lutym i w marcu 1915 r. w Szampanii, w ofensywie majowej 1915 r. w Artois, jesienią tegoż roku w Szampanii i Artois i wreszcie nad Sommą poczynając od 1 lipca bieżącego roku. Sprawozdawcy wojenni niemieccy przyznają zgodnie, że uderzenia te wykonane były doskonale. Joffre doprowadził do mistrzostwa taktyczne formy ataku na niebywale umocnione stanowiska przeciwnika, wykształcił cały skomplikowany system i aparat ofensywy, używającej crescendo wszystkie środki nowożytnej techniki wojennej, gromadzone w coraz większych masach, z rosnącym stale natężeniem sił i materjału. Uderzenia nie powiodły się, a przynajmniej nie powiodły się w tym stopniu, jak oczekiwano. Joffre ustąpił.

Następca jego generał Nivelle ma opinie bardzo przedsiębiorczego i bardzo energicznego dowódcy, opinie śmiałego, niemal zuchwałego generała, działającego błyskawicznie i nie cofającego się przed ryzykiem. Jeżeli opinia ta jest istotnie słuszną, wyłomaczenie uchwały Izby francuskiej byłoby proste: niezadowol-

enie i rozczarowanie wobec dotychczasowych wyników akcji przeciw Niemcom we Francji, zwłaszcza wobec przebiegu krwawej bitwy nad Sommą, oraz dalsze irwanie nadziei, że przełamanie linii niemieckich jest możliwe.

Generał Nivelle ma lat 61. Jego karyera wojskowa była bardzo świątyną. Z początkiem wojny był jeszcze tylko pułkownikiem. W sierpniu 1914 roku wyruszył w pole jako komendant pułku artylerii. Awansował szybko. W marcu 1916 roku stanął na czele 3 korpusu armii, walczącego pod Verdun. Przy obronie twierdzy wybitnie się odznaczył. W ostatnich czasach Nivelle był duszą akcji zaczepnej, podjętej w okolicy twierdzy i temu też przypisywano powszechnie zasługę w niedawnych walkach koło Douaumont. Generał Nivelle uważany był już od roku za jednego z najważniejszych generałów w całej armii.

W prasie francuskiej sławiono nieraz jego zimną krew, inteligencję, oraz popularność wśród podkomendnych oficerów i żołnierzy. Pomimo śmiałości w podejmowaniu zadań i szybkości decyzji celuje podobno w szczęśliwym a oszczędnym zużyciu żołnierza. Walki pod Verdun okupił — według relacji francuskiej — stosunkowo mniejszymi stratami. Generał Nivelle staje przed ogromnie ciężkim zadaniem. Jego powszechnem zaufaniem otoczony poprzednik pozostawił mu w spadku program, którego mimo wszystkich swoich kwalifikacji wypełnić nie mógł. Już to samo pozwalał wątpić, że nowy wódz szukać będzie jakiejś nowej strategicznej formy dla swoich pomysłów. Zmiana dowódcy będzie prawdopodobnie zmianą metody i kto wie, czy nie ostatnią próbą osiągnięcia decyzji, wymaganej bezskutecznie od talentu i wytrwałości Joffra'a.

Komunikat bułgarski.

Sofia, 30 grudnia. (T. wł.). — Główna kwatera donosi 29 grudnia:

Front macedoński: Na całym froncie trwa słaba akcja artyleryjska. Artyleria bułgarska i niemiecka ostrzeliwały pod Bitolą wojska nieprzyjacielskie, które wykonywały poruszenia przed miastem.

Front rumuński: Na północnym - zachodzie w Debrudzy trwa dalej ofensywa odpowiednio do planu wojennego. Zajęliśmy wieś Rachel.

Komunikaty francuskie.

Paryż, 30 grudnia. — Urzędownie donoszą 29 grudnia po południu:

Na lewym brzegu Mozy Niemcy, po długotrwałym przygotowaniu artyleryjskim, o którym już wczoraj wzmiankowano, a którego napięcie jeszcze się wzmogło, wykonali pod wieczór silny atak na froncie przeszło 3 km., przeciw stanowiskom francuskim na zachód od wązora 304, aż do wschodniego zbocza Mort Homme. Atak spełził na niczem w ogniu artylerii, piechoty i karabinów maszynowych. Część sił niemieckich wtargnęła do rowu francuskiego na południe od Mort Homme. Na prawym brzegu Mozy Francuzi rozproszyli silny oddział wywiadowczy niemiecki na wschód od reducy Hardaumont. Na reszcie frontu noc była spokojna.

Lotnictwo. Porucznik Heurteaux w d. 27 grudnia zestrzelił 16-ty z rzędu samolot niemiecki.

Potwierdza się, że lotnicy francuscy w tym samym dniu zestrzelili 4 dalsze samoloty niemieckie. Jeden z tych aparatów stracił porucznik Loste, odnosząc 6-te z rzędu zwycięstwo, oraz szeregowiec Martin, który zestrzelił dotychczas 5 samolotów.

Komunikat niemiecki.

BERLIN. (Urzędowo). Wielka Kwatera Główna donosi 30 grudnia:

Wschodni teren walk:

Front wojsk Ks. Leopolda Bawarskiego.

Przy niepomyślnej pogodzie toczyła się zwykła akcja bojowa w rowach strzeleckich.

Front wojsk generała-pułkownika arcyksięcia Józefa.

W śnieżnych Karpatach lesistych odbywają się pomyślne wycieczki patroli strzeleckich niemieckich.

Na pograniczu górskim Siedmiogrodu wojska atakujące niemieckie i austriacko - węgierskie wtargnęły, pomimo zaciętego oporu, do oszańcowanych stanowisk i pomimo silnych kontrataków, podczas których Rosyane pozostawili w naszych rękach 10 oficerów, 650 żołnierzy i 7 karabinów maszynowych, posunęły się dalej naprzód.

Balkański teren walk:

Grupa wojsk generała-feldmarszałka Mackensena.

Nasze nieustraszone wojska na całym froncie pomiędzy górami, a Dunajem nacierają na ustępującego nieprzyjaciela. Toczy

one ustawiczny bój na linii na północny wschód od Vizirul — Sutesti (nad Buzaul'em) — Słobozia (na połowie drogi pomiędzy Rimnicul — Sarat a Plainesti).

Front macedoński.

Toczy się jedynie drobne utarczki oddziałów wywiadowczych na płaszczyźnie Strumy.

Zachodni teren walk:

Front wojsk generała-feldmarszałka Ks. Rupprechta Bawarskiego.

Na północny zachód od Lille, przebiegającym nad Sommą, na brzegu północnym, oraz w poszczególnych odcinkach frontu A i s n e ogień wzmógł się na razie. Wielekrotnie odparto natarcia patroli angielskich i francuskich.

Front Niemieckiego Następcy Tronu.

Na lewym brzegu Mozy Francuzi wykonali w ciągu dnia na zyskanie przez nas linie w pobliżu Morte Homme szereg ataków, poprzedzanych silnymi falami ogniewymi, które bez wyjątku odparto.

Pierwszy General-Kwatermistrz Ludendorff.

Komunikat austriacki.

WIEDEN. Urzędowo donoszą 30 grudnia:

Wschodni teren walk:

Na równinie wołoskiej nacierające siły zbrojne sprzymierzone zyskały w nieustannej walce linie Vizirul — Sutesti, oraz pomiędzy Rimnicul — Sarat a Plainesti przestrzeń Słobozia.

Na zachód od Plainesti grupa bojowa generała v. Kraffa zbliżyła się do podnóża gór. Bataliony austriacko - węgierskie zabraly tu nieprzyjacielowi dwie haubice 10 cm.

Skrzydło południowe grupy wojsk generała-pułkownika arcyksięcia Józefa pomimo zaciętego oporu nieprzyjacielskiego osiągnęło ponownie znaczne postępy. Kontr-

natarcia rosyjskie odparto, uprowadzając 10 oficerów, 650 żołnierzy i 7 karabinów maszynowych, jako zdobycz dnia tego.

Na północ od doliny rzeki Uz rozchwiał się atak rosyjski.

Na północny-zachód od Zalocza nasze partie oficerskie odbyły pomyślne wywiady w kierunku stanowisk nieprzyjacielskich.

Na Wołyniu jedna z naszych eskadr powietrznych obrzuciła bombami skład leśny na wschód od Sadowa.

Włoski i pol. wschodni teren walk:

Nie wydarzyło się nic szczególnego.

Zastępca szefa sztabu generalnego von Hoefler.
Feldmarszałek - porucznik.

Paryż, 30 grudnia. — Urzędownie donoszą 29 grudnia wieczorem:

Między Aisną i Oiseą Francuzi zwrócili skuteczny ogień artylerii na zakłady niemieckie w okolicy Quennviers. Patrole francuskie wdarły się do rowów, opuszczonych przez Niemców.

Na lewym brzegu Mozy Niemcy w ciągu przedpołudnia ostrzeliwali gwałtownie stanowiska francuskie od Mozy aż do Avocourt. Pojejmowane w rozmaitych punktach tego frontu próby ataków odparto w walkach na granaty ręczne.

Pozatem wszędzie walka artylerii, z chwilowymi przerwami.

Lotnictwo. Adyutant Lusbery zestrzelił 6-ty z rzędu samolot nieprzyjacielski. Porucznik de la Tour zestrzelił 8-my z rzędu samolot.

Dnia 27 i następnej nocy lotnicy francuscy rzucili bomby na lotnisko Grisolles, na dworzec kolejowy Nesle i na rozmaite fabryki między innymi w Neunkirchen.

Komunikaty angielskie.

London, 30 grudnia. (T. wł.). — Główna kwatera donosi 29 grudnia:

Uderzyliśmy skutecznie na linię nieprzyjacielską na wschód od Les Gars i znaleźliśmy, że rowy zostały silnie zniszczone wskutek naszego ognia. Na południe od Ancere i w pobliżu Pertes artyleria podjęła ponownie energiczną akcję.

Odnów się Koalicji!

Kopenhaga, 30 grudnia (T. wł.). — Korespondent paryski dziennika „Politiken” do-

wiaduje się, że odpowiedź koalicji na notę mocarstw centralnych zostanie doręczona prawdopodobnie jutro rządowi Ameryki, Hiszpanii i Szwajcarii. Przywiązana jest waga do tego by nie otrzymali jej wcześniej dzienniki niż przedstawiciele rządu w przeciwstawieniu do rzekomego postąpienia Niemiec, które odpowiedź, przeznaczona dla prezydenta Wilsona, miały najpierw przesłać dziennikom. Nota będzie prawdopodobnie podpisana przez wszystkie mocarstwa ententy i zawierać będzie motywy wybuchu wojny, dla wyjaśnienia odrzucenia propozycji pokojowej. Odpowiedź na notę Wilsona i Szwajcarii będzie dana w kilka dni później.

„Extra Bladet“ wyraża dzisiaj przypuszczenie, że w tej drugiej nocie pozostawiona będzie zapewne otworem droga do dalszych kroków.

Sprawa odnowienia koalicji.

Sztokholm, 30 grudnia (T. wł.). — „Nocje Wremia“ donosi, iż przed ostatecznym tożeniem noty z odpowiedzią ententy dla mocarstw centralnych prezesowie ministrów angielski i francuski odbędą konferencje w odnowienie.

„Birżewyje Wiedomosti“ dowiadują się z obrego źródła dyplomatycznego, że nota między innymi poruszy również sprawę gwarancji realnych. Alianci w nocie tej położą nacisk na to, że Niemcy nie mają żadnego prawa mówić o gwarancjach, gdyż posiada je tylko koalicja.

Nota Wilsona a odpowiedź Bułgarii.

Sofia, 30 grudnia (T. wł.). — Doniesienie bułgarskiej agencji telegraficznej: Amerykański konsul generalny przedwczoraj wieczorem doręczył prezesowi ministrów Radolawowi, notę pokojową prezydenta Wilsona. Rząd bułgarski miał dać wczoraj odpowiedź dentyczną z odpowiedzią swych sprzymierzeńców.

Harady angielsko-francuskie.

Rotterdam, 30 grudnia (T. wł.). — Z Londynu donoszą w drodze urzędowej, iż w ciągu trzech ostatnich dni toczą się stale pertraktacje pomiędzy rządem angielskim a Ribotem, Thomasem i innymi przedstawicielami rządu francuskiego w Londynie. Sprawy, które interesują się oba rządy, były omawiane otwarcie i szczegółowo i osiągnęły zupełnie porozumienie.

Uroczystości Koronacyjne.

Budapeszt, 30 grudnia (T. wł.). — Doniesienie węgierskiego biura telegraficznego: Para królewska o godz. 8 i pół rano opuściła zamek i udała się z licznym orszakiem do kościoła. W katedrze parę królewską powitał ks. prymas i duchowieństwo, poczem w kaplicy loretańskiej król przywdział płaszcz i przypasał miecz św. Stefana. Z kaplicy loretańskiej para królewska podążyła ku wielkiemu ołtarzowi, gdzie zajęła miejsce na tronie w otoczeniu dygnitarzy koronnych. Następnie rozpoczęła się uroczystość, której punkt kulminacyjny stanowiła chwila wkładania korony. Entuzjastyczne okrzyki „eljen“ rozbrzmiewały w olbrzymiej katedrze. Królowa powstała ażeby wraz ze swym orszakiem powrócić do zamku. Następnie król na tronie pasował na rycerzy cały szereg wybranych kandydatów, jako rycerz „Złotej Ostrogi“. Potem pod gołym niebem nastąpiło uroczyste złożenie przysięgi. Wszyscy zebrani udali się na wielki plac przed kościołem. Król w pełnym stroju koronacyjnym wstąpił na wzniesienie i przed zebraniem narodem złożył przysięgę na konstytucję. Wówczas utworzył się pochód koronacyjny, który towarzyszył królowi do wzgórza koronacyjnego, gdzie według starożytnego zwyczaju król wykonał mieczem św. Stefana cztery cięcia na cztery strony świata, symbolizujące, iż jako główny obrońca państwa gotów jest bronić kraju przeciwko wszystkim nieprzyjaciółom. Po ceremonii, król z orszakiem jeźdźców udał się do zamku. W zamku królewskim odbyła się uczta koronacyjna, podczas której wśród licznych zebranych książę-prymas i nuncjusz papieski zajęli miejsca obok królewskiej mości. Członkowie obu izb zebrali się po uczcie w gmachu parlamentu dla kontynuowania wspólnego posiedzenia, które stanowiło zakończenie oficjalnej części uroczystości koronacyjnej.

Stürmer contra Milukow.

Kopenhaga, 30 grudnia (T. wł.). — Według otrzymanego tutaj doniesienia dzienników rosyjskich. 1 departament Rady państwa rozpatrywał skargę Stürmera na Milukowa i postanowił zażądać od Milukowa wyjaśnień w tej sprawie w ciągu miesiąca.

Nastroj w Grecji.

Genewa, 30 grudnia (T. wł.). — Prasa paryska dowiaduje się z Salonik, że nastroj wrogiego względem ententy w sferach militarnych i dworskich Aten zaostrzył się znacznie. Zebranie wysokich oficerów greckich pod

kierownictwem generała Kallarisa powzięło jednogłośnie rezolucję, domagającą się wypowiedzenia wojny koalicji.

Kontrtorpedowiec francuski, będący na posterunku na wsłokości Patrasu schwytał statek żaglowy, który miał przewieźć wierne królowi wojska greckie na kontynent grecki.

Królowa Zofia dała ze swej prywatnej skrzynki 8000 drahm na rodziny rezerwistów, zabitych w dniu 1 grudnia.

Prezes ministrów zakazał odbierania nabożeństwa za dusze venizelistów, poległych w dniu 1 grudnia.

Nawracanie się Venizelistów.

Lugano, 30 grudnia (T. wł.). — „Tribuna“ donosi z Aten, że korporacje Trenty, twierdzą dotychczas venizelistycznej, złożyły królowi dokument, w którym oświadczają się z wiernością dla króla i wyrzekają się Venizelosa.

Zmobilizowanie ludności cywilnej we Francji.

Paryż, 30 grudnia (T. wł.). — Doniesienie Biura Wolffa: Senator Beranger wniósł projekt prawa, na mocy którego wprowadzoną zostanie mobilizacja osób cywilnych, oraz organizacja narodowych sił roboczych we Francji i koloniach; mobilizacja cywilna ma być obietni wszyscy obywatele w wieku od 17 do 60 lat.

Holenderska łowca pomarańczowa.

Beza, 30 grudnia (T. wł.). — Holenderskie ministerium spraw zagranicznych opublikowało księgę pomarańczowa o wydarzeniach politycznych do września 1916 r. Omalwa ona portugalski regulamin morski, angielskie i francuskie oświadczenia w sprawie kontrabandy, oraz oddziaływanie na żeglugę neutralna, jak również noty, wymienione w tych sprawach pomiędzy zainteresowanymi mocarstwami. Rząd holenderski oświadcza w księdze pomarańczowej, iż zastrzeżenie sobie prawo protestowania przeciwko wszelkim nadużyciom. W rozdziale „Jodzie podwodne państw wojujących w portach holenderskich“ rząd powtarza oficjalnie swe oświadczenie neutralności i głosi, że łódź podwodna jako okręt handlowy, nie może być internowana, lecz należy wypuścić ją na wolność, ponieważ ani jedna zasada prawa morskiego nie jest w stanie usprawiedliwić internowania. O żegludze powietrznej państw wojujących księga głosi następnie, iż w każdym poszczególnym przypadku należy strzelać do samolotów nieprzyjacielskich lub sterobowców nad terytorium holenderskiem, z wyjątkiem, gdy chodzi o latawiec, będący w potrzebie lub zmuszony do lądowania.

Wiadomości wojenne.

Rosja chce bronić ujścia Dunaju.

„Russkij Inwalid“ utrzymuje, że Rosja chce i powinna za każdą cenę bronić przystępu do ujścia Dunaju. W tym celu nie może ona cofnąć się nawet przed największymi przeszkodami ani też ofiarami. W życiowym interesie Rosji leży, żeby dolny Dynaj nie dostał się pod okupację mocarstw centralnych lub Turcji i Bułgarii. To też naczelne dowództwo rosyjskie poczyniło już wszelkie kroki zmierzające do utrzymania się za wszelką cenę w posiadaniu wojskowym wybrzeża nad ujściem Dunaju.

Rosja a rewolucyjna armia grecka.

Wiadomość o zorganizowaniu się w Grecji armii rewolucyjnej Venizelosa i o objęciu nad nią przez generała francuskiego Genina naczelnego dowództwa w Rosji przyjęli z wyrazami niedowierzania. Sfery wojskowe w Rosji są przekonane, iż armia Venizelosa ani li-czebnie ani też pod względem ściśle militarnym nie może posiadać dla czwóporozumienia żadnego większego znaczenia. Jedynie może ona zrobić to, że będzie przeciwagą we własnym kraju, w stosunku do armii królewskiej, która pozostała dotąd na usługach rządu greckiego.

Ostatnie telegramy.

Komunikat niemiecki.

(wczorajny.)

BERLIN. (Urzędowo). Wielka Kwatera Główna donosi 30 grudnia wieczorem: Dotychczas nie doniesiono o żadnych szczególniejszych wydarzeniach.

ŁÓDŹ.

Wsk.

Włocława P. M.
wy Rok.

Łódź o godz. 8 m. 14.
Łódź o godz. 3 m. 52.

Zjazd nauczycieli.

Jak zapowiadał program, dzień drugi przyniósł między innymi trzy ciekawe referaty: „Zawodowe wykształcenie nauczyciela“, „Stanowisko społeczne nauczyciela“ i „Karność szkolna“.

W pierwszym z nich referent p. Sawicki z Warszawy przedewszystkiem zaakcentował jak ważnym jest, aby kraj posiadał ludzi, odpowiednich do pracy pedagogicznej. Błędem jest mniemanie, że wychowanie może być prowadzone niezależnie od nauczania, t. j. w różnym czasie i przez różnych ludzi, choćby to byli nawet specjaliści. Każdy nauczyciel szkoły elementarnej musi być jednocześnie wychowawcą. Takiemu nauczycielowi wychowawcy stawia dwa wymagania: musi on być dobrym człowiekiem i dobrym pedagogiem. Obowiązany jest znać zasady teoretyczne pedagogii, metody oddzielnych przedmiotów i koniecznie psychologię. Niesłusznie twierdzą niektórzy, że nauczyciel szkoły elementarnej nie potrzebuje panować nad przedmiotem w szerokim zakresie. Ten, kto uczy w szkole elementarnej musi mieć co najmniej średnie wykształcenie. Następnym obowiązkiem nauczyciela jest stale rozszerzanie zakresu jego wiadomości, oraz bezustanne śledzenie postępu w dziedzinie dydaktyki. Musi on prenumerować pisma pedagogiczne, obserwować, badać, czytać i krytykować. Wielkim błędem jest zbyt wczesne wstępowanie do seminarjów nauczycielskich, co stwarza olbrzymią ilość niepowołanych pedagogów. Poza kurs nauki w takim seminarjum trwać powinien koniecznie 5—6 lat. Zreformować trzeba również metodę nauczania we wspomnianych zakładach. Seminarjum takie powinno główny nacisk położyć na to, aby jego wychowawcy przygotowani byli do dalszego samokształcenia.

W referacie o „Karność szkolnej“ p. Kilański przedewszystkiem scharakteryzował odwieczną walkę między wstecznikami i zwolennikami postępu. Chociaż teoretycznie udało się zupełnie obalić starą metodę karania, to jednak w praktyce odbywa się to bardzo powoli.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej dają doskonały przykład szkoły, która jednoczy wymagania teorii pedagogicznych z potrzebami życia. W szkole tej uczeń uważany jest za obywatela klasy; klasa rządzi się autonomicznie, przez co przygotowawia swych członków do przyszłych obowiązków obywatelskich. Karność w zasadzie ma być nie celem, a tylko środkiem, który umożliwia wytworzenie warunków, w których uczniowie mogą pracować i rozwijać się umysłowo. Ale taką karność zaprowadzić może nauczyciel tylko jeżeli panuje nad sobą, spełnia swe obowiązki, jest sprawiedliwym i dba o zgodność swoich słów i czynów.

Wreszcie p. Sawicki w referacie p. t. „Stanowisko społeczne nauczyciela“ mówił o pozaszkolnych obowiązkach nauczyciela. Ponieważ mówimy ciągle nie o nauczycielu w ogóle, a o nauczycielu polskim, musimy koniecznie brać pod uwagę specjalne warunki życia naszego ludu. Musi on kształcić młodzież w duchu narodowym! Nietylko język, historia i literatura, a i inne przedmioty, jak geografia powszechna, historia powszechna, nauki przyrodnicze winny być wykładane z uwzględnieniem ich stosunku do naszej Ojczyzny. Należy specjalnie akcentować to, co ma jakiś związek z naszym krajem. Wszelkie podręczniki powinny być zastosoane do tych potrzeb. Sposób mówienia gra też ważną rolę. Co się tyczy swych poglądów politycznych, to nauczyciel musi mówić do dzieci szczerze i ciepło, co jest możliwe tylko wtedy, kiedy będzie mówił zgodnie ze swymi przekonaniem. Ale niech przytem pamięta, że jego świętym obowiązkiem jest dać krajowi dobrego obywatela bez względu na przekonania polityczne, zdolnego do miłości i poświęcenia dla Ojczyzny. Jeżeli uda mu się odkryć w sobie na głębsze podstawy miłości Ojczyzny i odróżnić od nich to, co zmienne, to nigdy nie poprowadzi on dzieci złą drogą. W wyższych klasach można pozwolić na dyskusję poglądów, ale czuwać, aby ona nie weszła na drogę wycieczek osobistych i nie narzucać dzieciom własnego autorytetu, poprawiać błędy i słabe punkty. Tu wypada jeszcze zwrócić uwagę na ważność obchodów narodowych. Tytuł o pracy społecznej w szkole. Ale tragiczne koleje naszego narodu wytworzyły, poza tem specjalne braki: zaniedbanie oświaty ogólnej. Chłop nasz nie zna swych obowiązków i swego przeznaczenia. Tu otwiera się pole do działania: ze szkoły miejskiej wychodzić musią ożywcze promienie miłości Ojczyzny. Wro-

gowie nasi utwierdzili w ludzie mniemanie że Polak-surdulowiec i szlachcic dażą jedynie do zakucia chłopu w kajdany panszczyzny, a tylko car-dobrodziej go uratował. Takie poglądy należy zwalczać. A więc przedewszystkiem urządzić kursy dla dorosłych analfabetów. Cel tych kursów, to nauczyć czytać i pisać, a jednocześnie wzbudzić umiłowanie Ojczyzny i poczucie obywatelskości. Nie zrażać się niepowodzeniem, wynikającym z fałszywego wstydu i ambicji chłopu. Tylko nie łączyć w grupy starszych z młodszymi, którzy są zdolniejsi. Cierpliwość i wytrwałość wydadzą pożądane owoce!

Prócz tego należy zakładać czytelnie ludowe. Nauczyciel z własnych funduszy zrobił tego nie może, chłop nie rozumieją tej potrzeby; nie spieszą z ofiarami. Ale mamy prawo liczyć na społeczeństwo i pomoc Macierzy Szkolnej.

Na trzecim miejscu postawić trzeba urządzanie odczytów i pogadanek. Odczyty takie powinny być krótkie, niezbyt przeładowane treścią i możliwie ilustrowane przezrociami, lub obrazami.

Ale i w dziedzinie gospodarczej może nauczyciel ludowy zdziałać wiele. Niech stara się zakładać kooperatywy i spółki, niech wprowadza ulepszenia w rolnictwie, a choć to praca mozolna i spotyka się z zarozumiałością i obawami ludu, to wierzymy, że cierpliwość przezwycięży i te przeszkody.

W dyskusji wyłonili się bardzo ciekawe kwestye.

Pani Grzybowska uważa, że nauczyciel ludowy obcy jest ludowi. Wielu z nich odrzuca to, co jest tak drogie i święte dla chłopu: religię. Kościół i polskość to rezerwy nierozwalne. Uczyć zachowania się można najlepiej w kościele. Nauczycielowie powinni iść ręką w rękę z proboszczami.

P. Soborowski stwierdza, że chłop nie odróżnia spraw narodowo-społecznych od politycznych i jest do obydwóch wrogo usposobiony. Niestety kapłani stoją zbyt często na takim samym stanowisku i niechęć w pracy pomagają. Wobec tego proponuje wystosowanie do proboszczów odpowiedniej odezwy.

P. Radwański mówi, że przedewszystkiem należy wzbudzić zaufanie ludu. Pracę rozpocząć można od jednostek i pomalu ją rozszerzać.

P. Pierchlewski jest za organizowaniem związków nauczycielskich, gdyż wspólna praca wiele zdziałać może.

P. Sobolewski chce aby dla dzieci czyn zostawił 4-letni kurs nauki, a potem uczyć je do szkół gospodarskich.

Pani Grzybowska uważa, że trzeba połączyć działalność nauczycieli z pracą Rat opiekuńczych. W niektórych miejscowościach ochronki, zakładane przez wspomnianą instytucję, mogą nawet zastępować szkołę elementarną.

P. Kilański wyraża nadzieję, że zjazd wypowie się przeciwko zastępowaniu szkoły przez jakiegokolwiek ochronki, których zadania i cele są zupełnie odmienne.

Zebrani oklaskami wyrażają na to swoją zgodę. Prócz tych referatów mówiono „O metodzie arytmetyki“ i „O języku ludowym“. Kwestye te traktowano fachowo i szczegółowo ich nie zaciekawia ogółu.

Wczoraj wygłoszono referaty o „Metodzie arytmetyki“ (dok.), o „Naukach przyrodniczych“ i inne referaty z zakresu metodyki. Wobec olbrzymiego materiału postanowiono odbyć nadprogramowe posiedzenie w poniedziałek przed południem i na niem powziąć ostateczne rezolucje. Wczoraj wieczorem uczestnicy zjazdu zebrali się na herbatce w lokalu Stowarzyszenia.

Kronika łódzka.

Wybory do Rady miejskiej.

Jutro o godz. 1 w poł. kończy się termin oddawania list kandydatów przez komitety wyborcze. Odbieranie list kandydatów będzie się odbywało dziś i jutro bez względu na święta. Zajęcie w komisaryacie wyborczym będą się odbywać dziś od godz. 11 do 12 a jutro od godz. 11 do 1 w poł. Który z komitetów wyborczych nie doręczy swej listy do jutra w południe nie będzie miał więcej okazji jej oddać.

Do wczoraj oddało 16 komitetów listy swych kandydatów. W przeciągu dnia wczorajszego oddali listy kandydatów do I kurii „Polski komitet wyborczy“ i „Komitet wyborczy nauczycieli żyd.“ do II kurii „Polski komitet wyborczy“, do VI kurii „Polski narodowy robotniczy komitet wyborczy“ i do pierwszych pięciu kurii „Niemiecki zjednoczony komitet wyborczy“.

Jak się dowiadujemy termin wyborów do Rady miejskiej został zmieniony. Wybory nie rozpoczyna się, jak przewidywano, 9 stycznia, a o kilka dni później.

Ustalona już została lista wyboru kandydatów do Rady miejskiej z IV kurii wyborczej, opracowana przez Stow. właścicieli nie-

Kino Zrzeszenia „Ł. O. S.”

SALA KONCERTOWA, Dzielna 18.

Dziś i jutro (ostatnie 2 dni) **STUDENCI** Kinodramat w 5 częściach. Tylko dla dorosłych.

W rolach głównych: Pola Negri, Mia Mara, Halina Brucówna, Rafaela Bończa, Józef Węgrzyn, Kazimierz Junosza-Stępowski, Władysław Grabski i inni. Obraz osnuty na tle życia Warszawy.

W czasie demonstrowania obrazów i podczas antraktyw koncertował będzie Łódzka Orkiestra Symfoniczna.

Początek o godz. 3, 5, 7, 9.

Ceny zwykle, kinematograficzne.

TEATR POLSKI

Łódź, Cegielniana 63.
1990-90

Poniedziałek, 1 stycznia 1917 r., o godz. 8 wiecz.

„Trójka hultajska”

(Samborski, Orliński, Woskowski).
Sztuka w 4 aktach, ze śpiewami i tańcami.

Niedziela dn. 31 grudnia r. b. o godz. 8 po poł.

Dziadzi Piernik i babcia Bakalla.

Sztuka fantastycz. w 3-ach akt. M. Tatarakiewiczza.

Niedziela dn. 31 grudnia r. b. o godz. 8 wiecz.
„WIECZOR SYLWESTROWSKI”.
Śpiew, tańce, kuplety, monologi.

Poniedziałek, dn. 1 stycznia r. p., o godz. 8 pp.

Krakowskie zuchy.

Wodewil ze śpiew. i tańcami.

Środa, dn. 3 stycznia r. p., o godz. 8 wiecz.
„Panny”.
Sztuka w 4-ach akt. P. Wolffa.

Teatr SCALA

Łódź, Cegielniana 18
Dyrekcja S. KUPERMAN.

Teatr i koncert. Tańce i śpiewy Humor i satyra.

Dziś i jutro, początek o g. 8 1/2, wiecz. z udziałem całej trupy
Wielce urozmaicony program.

Anons: We wtorek dn. 2 stycznia beneficjusz znanego duetu tanecznego Nowickich, benefisanci, przecz innich tańców, odtańczą znany

Taniec rekruta.

TEATR WIELKI

Łódź, Korstantynowska 16.
I. Zandberg i M. D. Wachsmann
3189-1 Dyrekcja:
JULIAN ROLER i HERMAN SIEROCKI.

Dziś o godz. 8 wiecz.

wyreżyserowana „SZALONA DZIEWCZYNA”

przez p. ST. CLAIRE

W arcywesołej operetce tej bierze udział całe towarzystwo z p. St. Claire. Tańce układu p. St. Claire.

Teatr Colosseum

Łódź, Zachodnia 53.
Jedynie Variete dla Rodzin.

Codziennie Wielkie Przedstawienie, skład. się z pierwszorz. N. Początek o 8-iej wiecz.

Na Sylwestra d. 31/XII 1916 Spotkanie NOWEGO ROKU Wielka zabawa

Proszę o wcześniejsze zamawianie stolików i łóz. 3449-1

Pierwsza Łódzka fabryka **Kajetów**
„Merkury”, ul. Sz. Hambarski
Łódź, Piotrkowska 42 Filia: Piotrkowska 175
poleca swoim klientom wielki wybór
hurtowo i detalicznie ma-
teryali płamienne po bardzo
niskich cenach
Uwaga: Tylko w frontowym sklepie
Wykonujemy różną filaturę punktualnie.

Café-Restaurant Savoy

vestrowski

ul. ŁAZARĘWA. 3493-1
2.50 i à la carte.
I. ŁAZARĘWA.

Ważne dla handlowców!
Korzystajcie z okazji. Z powodu...
można bardzo tanio różne
rozetki barchanów surowych
i kolorowych letnich i z mowych
tak również chustki zimowe, od-
cinki na męskie i damskie ubra-
niania i okrycia, także różne
cagi. Łódź, ul. Widzewska 40,
m 10, front, II piętro na prawo.
Ceny stałe. 3111-10

GINNAZYUM ŻEŃSKIE

specjalna szkoła przygotowująca dla analfabetek od 6 lat
Maryi Hochsteinowej
Łódź, Wólczańska 28.
Zapisy uczennic na drugie półrocze 1916/1917 r. szk.—codziennie
od godz. 6 do 7.
W klasach wstępnych, prócz programu naukowego
odbywają się gry i zabawy pod kierunkiem pieł-
schorzędnej freblanki 3303-3

Restauracja „LOUVRE”

Łódź, Piotrkowska 86.
niniejszem zawiadamiam swych Szan. Konsumentów, iż dla wygody Sz. Publiczności
w **Wieczor Sylwestrowski** Sale górne będą otwarte.
Przyjmuje się wcześniejsze zamówienia na łóż. Kuchnia i piwnice zaopatrzone zostają w bo-
rate zanasv. Zarząd poleca od dzisiaj stałe **świeże ostrygi**.

Zamówienia

na I klasę 1-szej polskiej loteryi
klasycznej R. G. G. przyjmuje już
kantor w wymiany i sprzedaży losów
Samuel Weinberga
Piotrkowska 58.
Ceny urzędowe!

Optoszenia drobne:

A. Meble sprzedam z trzech po-
koi. Łódź, Spacerowa
37 m. 5. 3380-2

Nieruchomość małżonków Berg-
dzewska 80a (obecnie firma
Lipiński i Kędzierzawski) do
wydzierżawienia od lipca w ca-
łości. Wiadomość: Torofczyk,
Pańska 77. 2771-6

Waż. kupców z prowincyi!

papier kajetowy, gładki i li-
y z wodnym znakiem, jak pokazuje rysu-
względnie dobrze klejony, przy pisaniu
za lewa. Również skład mój jest za-
raty wybór wszelkiego rodzaju papie-
stępnę. Zlecenia wykonuję możli-
zwłoki, 3117-3

Akuszerka

R. Pipikowa,
z dyplomem Ces. Ak. w Peters-
burgu, praktykująca 25 lat, przy-
muje od 12-5.
Łódź, Piotrkowska 132,
w pow., i wejście na lewo, II p.
na prawo. 3194-8

Biuro Rekomendacyjne Ludwin-
skiej, Łódź, Piotrkowska
109) poleca nauczycielki, fre-
blanki, bony, osoby wyspecjali-
zowane w handlu, gospodar-
stwie. 3428-12

Pokój do wynajęcia: Frontowy
oświetleniem, z umebłowaniem
lub bez przy ulicy Piotrkow-
skiej 209. Wiadomość u stróża.
3181-2

Dom Handlowy J. Haydenwurzel

Łódź, ul. Mikołajewska 3.
P.E. Posiadam własną liniarnię i wykonuję na żądanie wszelkiego rodzaju filatury.

Łokwi fortepianu i fran-
cuskiego (konwersacja)
uczniem po przystępnej cenie, ru-
tynowana nauczycielka — przy-
spobabia do egzaminów. Łódź,
Brzezowa 3, m. 5, obok Zarzew-
skiej. 3391-3

Karbid 32 kop. funt dostać mo-
żna u I. Rotmana, Łódź
Nowomiejska 8 front. 3412-2

Wspólnika handlowca samodziel-
nego chrześcjanina,
poszukuje. Łaskawe oferty sub-
„wspólnika” w adm n. stracyi „Go-
dziny Polski” w Łodzi. 3483-1

Łóżka żelazne, materace, umy-
walki. Chodkowski, Lenk,
Łódź, Mikołajewska 25. 3431-3

Meble z 4-ach pokoi sprzedam
oraz maszynę Łódź,
Piotrkowska 189-9. 3482-4

Ważne dla składów wędlin, ma-
sła, piekarni Zagranic-
ny papier pergamentowy roz-
miar 43x53 cent bardzo tanio
ryzami do sprzedania. Łódź,
Widzewska 40, m 10, front, II-gie
piętro, prawa strona. 3461-2

Poszukiwany
Sklep frontowy
z pokojem przy ul. Piotrkow-
skiej, pomiędzy Andrzeja a
Zieloną. Wymagania: oświe-
tlenie elektryczne, obszerna
komora i piwnica.
Oferty w „Godzinie Pols-
ki” w Łodzi, pod sklep fron-
towy.

Potrzebna nauczycielka do do-
szkolenia prywatnego go-
spodarza na wsi do pę.orga
dzieci. Specjalnych świadectw
się nie wymaga. Wymaga się
choćby słabego zycia na ma-
szynie. Można się porozumieć
istotnie Brzezno, gm. Brzezno,
p. Sieradz, g. Kausz, Tomasz
Okuń. 3429-3

Wielka wyrządza! szelek de-
talicznie i hurtownie u Sz. Friede, Łódź,
Piotrkowska 27 w podwórzu.
3466-8

Dostawy mleka

poszukuje się w Zgierzu, u pp.
Obywateli Siemskich.
Oferty w administracji „Go-
dziny Polki” w Łodzi dia „A
D.”. Mogę złożyć kaucje.
3111-1

Łokwi fortepianu i fran-
cuskiego (konwersacja)
uczniem po przystępnej cenie, ru-
tynowana nauczycielka — przy-
spobabia do egzaminów. Łódź,
Brzezowa 3, m. 5, obok Zarzew-
skiej. 3391-3

Zajazd (restauracja) z powodu
wyjazdu zaraz do sprze-
dania w Dobroniu, między Pa-
bianicami a Łaskiem. Barto-
sinski. 3452-2

Poszukuje inteligentnej sprze-
dawczyni ze znajo-
mością miejscowych języków i
losrem, swiadczeniemi. Wzmo-
żność w administracji „Godziny”
w Łodzi. 3488-1

Pianina nowe, używane, stroje-
nie, reperacja, przewóz,
wysyłka na prowincję. Ceny niskie,
gotówka lub raty. Chodkow-
ski, Mikołajewska 25. 3431-3

Zaginął paszport niemiecki, wy-
dany w Łodzi, na imię
Liutheba Arnolda. 3460-1

Grand Hotel Łódź

W wielkiej sali restauracyjnej i kawiarni
odbędzie się
Wroczyść sylvestrowa
z połączeniem wielkiego
koncertu pod dyrek. pp.
Lewaka i Kantora
Uroczą się Sz. Publiczność o wcześniejsze zamawianie stolików.
Restauracja i kawiarnia otwarte do godz. 3 w nocy.
3411-1

Zaginął paszport niemiecki, wy-
dany w Łodzi na imię
Anny Witaczek. 3481-1

Zdolna asystentka która, kil-
ka lat pracowała sa-
mozależnie, poszukiwana Wi-
adomość u Lekarza - Dentysty
R. Ł. Łódź, Piotrkowska 120.
3441-3

3 pokoje z kuchnią, elektry-
czność, gaz, winda
wszelkie wygody, Łódź, Nowy
Fargowa 5 rog Srebrnej. 3417-1
Wokowski